

WATERVEILIGHEID

Arnould Molenaar: Rotterdam geldt als topstad wat waterveiligheid en klimaatadaptatie betreft. Dit biedt volop kansen. “We zijn een interessant experimenteergebied.”

Rotterdam als trendsetter en laboratorium

Arnould Molenaar

“Kennis uitwisselen op het gebied van integraal stedelijk watermanagement”

Door Olav Lammers

‘Rotterdam has a plan to disseminate its climate change expertise to the world’. Deze kop stond twee weken geleden boven een groot artikel in Next City, een magazine van de gelijknamige non-profitorganisatie die ten doel heeft om sociale, economische en ecologische veranderingen in steden wereldwijd te inspireren en op die manier tot een meer duurzame en rechtvaardige toekomst te komen. Een populair en invloedrijk magazine met meer dan één miljoen lezers. En niet alleen dat, de activiteiten van deze organisatie worden ook nog eens ondersteund door de vermaarde Rockefeller Foundation, een van de invloedrijkste ngo’s ter wereld met als doel ‘het welzijn van de mensheid in de hele wereld te bevorderen’.

“Top!” klonk het in de wandelgangen van Rotterdam Climate Proof, toen het artikel verscheen. “Mijn eerste gevoel na het lezen was dat van alle dingen die wij de afgelopen jaren hebben bedacht de puzzelstukjes nu helemaal op hun plek vallen. Rotterdam wordt nu kennelijk gezien als ‘leading in the world’ en dat biedt ons veel interessante mogelijkheden. Vanuit deze positie is het nu zaak alle kansen te gaan uitnutten en te gaan oogsten”, reageert Arnould Molenaar, programmamanager van Rotterdam Climate Proof dat

werkt aan klimaatadaptatie en waterveiligheid en participeert in het Rotterdam Climate Initiative.

De positie van Rotterdam als internationale voorbeeldstad op het gebied van watermanagement is al langer sterk groeiend. Niet voor niets bezoeken delegaties uit verschillende landen over de hele wereld regelmatig de havenstad om inspiratie op te doen en advies te krijgen over hoe zij zich kunnen wapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering. “Ons grote voordeel en onze kracht is dat wij in tegenstelling tot de andere deltasteden en mede dankzij onze betrokkenheid bij het Deltaprogramma, al over een schat aan informatie beschikken en ook al veel in de praktijk hebben toegepast, gebaseerd op een echt integrale aanpak”, benadrukt Molenaar. Maar Rotterdam en partners zijn zelf ook al actief in steden als Ho Chi Minhstad, New Orleans, New York en Jakarta waar wordt meegelopen aan en meegedacht over oplossingen waarmee klimaatproblemen zo veel mogelijk kunnen worden ondervangen. Ook landelijk wordt de voortrekkersrol van Rotterdam op het gebied van klimaatadaptatie en waterveiligheid alom onderkend.

“Niet in de laatste plaats door de goede samenwerking die wij ondervinden met vele partners waaronder kennisinstellingen,

bedrijfsleven en waterschappen die het als een uitdaging zien om op deze schaal te werken aan watermanagement in relatie tot het klimaatprobleem. Als Rotterdam Climate Proof willen we de kansen op dit terrein graag benutten en is het vermarkten van onze kennis nu veel dichterbij gekomen”, zegt Molenaar, die in dit verband ook de intensieve lobbyactiviteiten van burgemeester Aboutaleb over de grenzen niet onvermeld wil laten.

Rotterdam Waterstad

Aan de belangrijke positie die Rotterdam nu wereldwijd lijkt te hebben verworven, is al lang en intensief gewerkt. Reeds in 2001 kwam de stad met een integraal waterplan waarmee het behoorlijk vooroefliep en toen al de naam ‘Rotterdam Waterstad’ kreeg. Toen kwamen de eerste delegaties al kijken naar de verrichtingen. In 2005 organiseerde de stad een Architectuur Biënnale met als thema The Flood. Molenaar: “Dat is toch een belangrijk moment geweest in de hele transitie die wij als stad hebben doorgemaakt op het gebied van water en klimaat. Samen met stedenbouwers en waterschappen kwamen wij met een inzending waarmee wij een visie ontwikkelden met als thema ‘Rotterdam Waterstad

2035’. Daarin hebben wij de kansen van water geschetst, rekening houdend met het feit dat het klimaat aan het veranderen is. Tot die tijd werd water vooral gezien als probleem. Dat heeft vanaf dat moment vele ogen doen openen, zowel bij ambtenaren als bestuurders en bood ons de gelegenheid te gaan werken aan een tweede waterplan dat in 2007 tot uiting kwam. Kwantiteit, kwaliteit en ruimtelijke opgaven kwamen daarin samen. Later adviseerde de International Advisory Board ons om water en klimaatadaptatie op de agenda te zetten en het als ‘unique selling point’ voor Rotterdam te ontwikkelen.. Samen met het deltaprogramma en ‘Kennis voor Klimaat’ waarbij Rotterdam als hotspot werd uitgeroepen, kwamen alle lijntjes bij elkaar”, aldus Arnoud Molenaar. Kort daarvoor was het Rotterdam Climate Initiatief al van de grond gekomen en het in 2008 gestarte Rotterdam Climate Proof-programma werd daar onderdeel van met Arnoud Molenaar als trekker. “Vanaf dat moment hebben we gezegd, we willen een statement maken, in 2025 moet Rotterdam voor de volle 100 procent klimaatbestendig zijn. Hoewel we niet eens precies wisten wat we daaronder zouden moeten verstaan, wilden wij een stip op de horizon zetten, ook al omdat Rotterdam zich op het gebied van

Dakpark Rotterdam is een inspirerende combinatie van een stedelijke waterkering met bedrijfsruimten en een stedelijk park

energie al had uitgesproken 50% CO₂-reductie ten opzichte van een bepaald jaar te zullen verwezenlijken.”

Vanaf dat moment heeft men zich in Rotterdam gericht op drie pijlers: kennisontwikkeling en uitvoering alsook profilering en marketing. “Vanuit het idee dat wij zelf al een opgave hadden, daar kennis voor moesten ontwikkelen om mee aan de slag te gaan om de stad klimaatbestendig te maken, maar er tegelijkertijd een ‘showcase’ van te maken omdat we toen al het idee hadden om maatregelen te kunnen vermarkten. Plotseling stond klimaatbestendigheid op het programma en kon een budget worden samengesteld waaraan tevens geld voor onderzoek vanuit het Kennis voor Klimaatprogramma en een budget voor de aanleg van waterpleinen en groene daken konden worden toegevoegd”, aldus Molenaar.

NETWERK VAN DELTASTEDEN

Maar daarmee was het groeiende succes nog niet ten einde. Het eerste IPCC-rapport uit 2007 van het VN-klimaatpanel onderstreepte de noodzaak van adaptieve maatregelen voor vooral kust en deltasteden in de hele wereld. Rotterdam werkte al mee aan een integraal watermanagementplan voor New Orleans.

*rotterdamclimateinitiative.nl
Fotografie Paul Martens*

Bovendien kreeg het eind 2008 een uitnodiging van de C40, een groot internationaal steden netwerk dat zich tot dan toe uitsluitend met het energievraagstuk bezighield en waar Rotterdam al deel van uitmaakte, om met voorstellen te komen tot samenwerking op het gebied van klimaatadaptatie. Arnoud Molenaar: “Rotterdam heeft toen ‘Connecting Delta Cities’ (CDC) opgericht tijdens een door C40 georganiseerd internationaal congres en zo beschikten wij in één keer over een groot internationaal netwerk van deltasteden.”

Doel van het netwerk is onder meer kennis uitwisselen op het gebied van integraal stedelijk watermanagement en klimaatadaptatie en ‘best practices’ te delen. Samen met de CDC-steden zijn al verschillende boekwerken samengesteld die gratis kunnen worden gedownload en waarmee de wereldhaven het imago van innovatieve deltastad verder verstevigde en tegelijkertijd zo verbinding met een interessante markt maakt. Bovendien organiseert Rotterdam regelmatig grote internationale conferenties waarmee de banden alleen maar verder kunnen worden versterkt. Rotterdam is inmiddels als relatief kleine stad binnen het internationale samenwerkingsverband de C40 van het Clinton Climate Initiative uitgeroepen tot ‘innovator city’. Het stimuleren van het gebruik van nieuwe technologieën en het vinden van praktische en meetbare oplossingen staan daarbij centraal. De stad wordt gezien als trendsetter en laboratorium, door een consequente keuze voor en gerichte inzet op duurzame economische en stedelijke ontwikkeling. Daarnaast kondigde eind vorig jaar de Rockefeller Foundation samenwerking met Rotterdam aan.

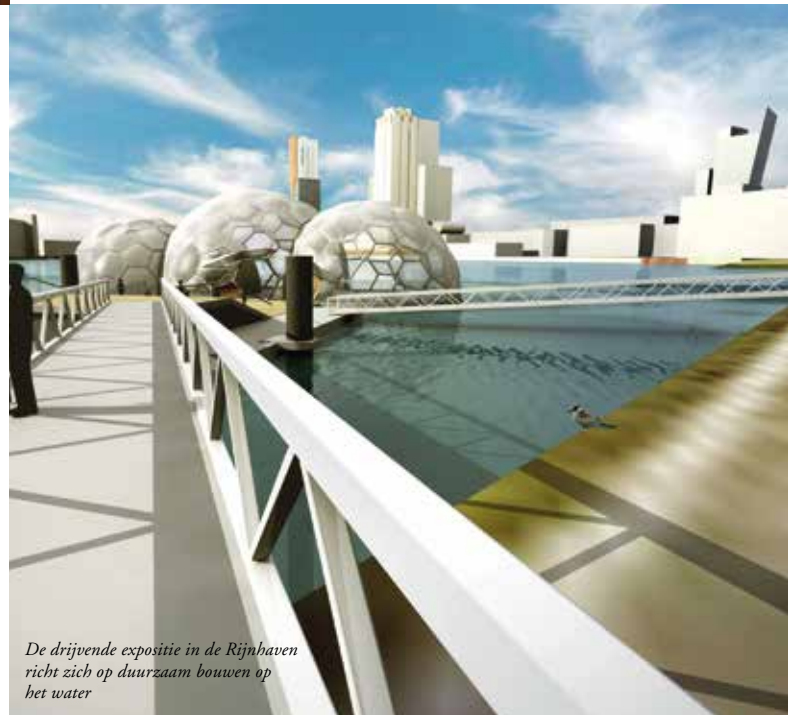
Tot zover de reeks aan schitterende successen die Rotterdam tot op heden heeft weten binnen te halen. Maar waarin zit ’m nu het al vaker genoemde ‘verdienmodel’. Hoe kan Rotterdam en de ‘BV Nederland’ daadwerkelijk de vruchten van dit alles gaan plukken? Arnoud Molenaar: “Het feit dat Rotterdam eigenlijk al heel veilig is en wij in het vooruitdenken en handelen al verder zijn dan de meeste andere deltasteden, betekent dat Rotterdam en vooral partners een interessant aanbod hebben in een groeiende markt. Kijk bijvoorbeeld naar Jakarta en Ho Chi Minhstad waar bijna wekelijks overstromingen plaatsvinden, die moeten eigenlijk nu al aan de bak. Wij dragen in enkele steden al bij aan de planvorming, dan praten we over processen van miljoenen. Een Nederlands consortium heeft inmiddels een klimaatadaptatiestrategie voor

Ho Chi Minhstad ontwikkeld en heeft nu ook vervolgoopdrachten gekregen. En Arcadis Rotterdam is zoals bekend nauw betrokken geweest bij de projecten in New Orleans en inmiddels actief in New York. En een bedrijf als Deltasync, bekend van het drijvend paviljoen, doet klussen in Californië.”

Gewilde onderzoekspartner

“De volgende stap is dat het bedrijfsleven daadwerkelijk wordt betrokken bij concrete projecten en klimaatbestendige ontwikkeling, zoals in Ho Chi Minhstad waar twee grote wijken worden aangepakt en waar ze de haven willen uitbreiden of Jakarta waarvoor de plannen ook al ver zijn. Maar dat exportproduct zal nog een hele puzzel zijn want de culturen verschillen enorm per stad en per land. Wil je in Amerika een voet aan de grond krijgen, moet je een Amerikaanse partner hebben. In Vietnam moet je eerst heel goede vrienden worden met de Vietnamezen, echt een relatie opbouwen. Dat wordt nog een enorme uitdaging. Daarnaast is Rotterdam nu gewild als onderzoekspartner. We zijn een interessant experimenteel gebied waar pilots kunnen worden gestart. Dit heeft al vele miljoenen aan subsidies opgeleverd. Ik zie ook interessante mogelijkheden in de campagne van de Rockefeller Foundation waarvoor wij zijn geselecteerd en waarbij honderd miljoen is gereserveerd om honderd steden te helpen veerkrachtiger en weerbaarder te worden. Als onze lokale partners en instellingen voldoende instrumenten op de plank hebben liggen die ze in Rotterdam kunnen uittesten, dan is de potentie om daarmee ook in andere steden aan de slag te gaan natuurlijk nog groter.” Maar als het gaat om het hele exportmodel en het benutten van de koploerspositie die Rotterdam kennelijk heeft, geeft Molenaar aan graag wat intensiever met ‘Den Haag’ van gedachten te willen wisselen. “Ik denk dat wij daar in gezamenlijkheid nog veel meer uit zouden kunnen halen. Het is nu vooral nog wijzelf en een cluster aan partners die er de schouders onder zetten. Dat zou veel gestructureerder en slimmer kunnen.” Molenaar wijst in dit verband ook op het initiatief dat enkele weken geleden is genomen door twintig gerenommeerde bedrijven die samen met Jan Rotmans de stichting Rotterdam Wereld Expo hebben opgericht met als centraal thema Delta’s in Transition. Kennelijk signaleren deze 100% private bedrijven dat er brood in zit en die de koploerspositie die wij met

De drijvende expositie in de Rijnhaven richt zich op duurzaam bouwen op het water

z’n allen nu hebben gecreëerd verder zullen versterken en vooral benutten. Zo zie ik nog meer initiatieven langzaam op gang komen. Wat dat betreft streven wij er nu naar om in Rotterdam te komen tot een Global Center for Resilient Deltacities waar vanuit je ook samen kunt gaan tenderen.”

Ten slotte de vraag hoe de landelijke overheid omgaat met alle initiatieven die Rotterdam in gang heeft gezet. Leidt al die activiteit niet tot het gevaar dat ‘Den Haag’ op het idee komt om steeds meer aan steden als Rotterdam over te laten en daarmee te bezuinigen op de landelijke bijdrage aan waterveiligheid?

Arnoud Molenaar: “Binnen het deltaprogramma is zo’n discussie al gaande. Maar als het gaat om ons buitendijkse gebied, dan hebben we nog wel wensen. We zouden heel graag een dialoog willen aangaan met waterschappen, Rijk en provincie om aan de hand van een paar pilots te bezien hoe wij gezamenlijk de bestaande buitendijkse gebieden waterveilig en toekomstbestendig kunnen maken. Formeel is het zo dat daar de lokale overheid over gaat. Wij willen graag de discussie voeren of dat in de toekomst wel handhaafbaar is. Een gezamenlijke aanpak kan bovendien ook weer iets opleveren waarmee wij kunnen exporteren.” ∅